

czwartek, 02.02.2023

Ofiarowanie Pańskie

Jednym z najdawniejszych świąt chrześcijańskich obchodzonych w lutym jest Ofiarowanie Pańskie, zwane też świętem Oczyszczenia Najświętszej Maryi Panny. W myśl staropolskiego zwyczaju nosi ono również nazwę Matki Bożej Gromnicznej. Początki tego święta sięgają tradycji starożydowskiej, zgodnie z którą każdy pierworodny syn w 40 dniu życia winien być zaniesiony do świątyni jerozolimskiej, położony na rękach kapłana i ofiarowany Bogu.

Jak głoszą podania, w Jerozolimie Ofiarowanie Pańskie obchodzone było wcześniej, bo już w IV w. Z kolei w Rzymie (początki świętowania sięgają V w.) formą celebracji stały się m.in. procesje ze świecami. W X w. były one już stałym elementem obchodów religijnych w różnych prowincjach Kościoła. Niesione podczas ceremonii świece to symbol ofiarowanego w świątyni małego Jezusa, w którym Symeon rozpoznał obiecanego Mesjasza.

Już od IX w. w Ofiarowanie Pańskie katolicy wierni przynoszą do kościoła świece zwane gromnicami celem ich poświęcenia. Płonące światło uosabia bóstwo Chrystusa - jasność światła wiecznego rozświecając mroki grzesznych dusz.

„Pod Twoją obronę uciekamy się...”

W polskiej tradycji gromnicy od wieków przypisywano dobroczynną moc. Pobłogosławiona świeca towarzyszyła ludziom i wspomagała ich przez całe życie w różnych okolicznościach w obliczu każdego niebezpieczeństwa i zagrożenia.

Dawnymi czasy, latem, gdy niebo rozdzierały błyskawice, a groźne pomruki burzy przeszywały trwogą, chrześcijanin zapalał gromnicę i obnosił ją wokół budynków gospodarskich. Następnie zapaloną stawiał na stole lub oknie przed obrazem Bogurodzicy, szepcząc modlitwę: „Pod Twoją obronę uciekamy się, święta Boża Rodzicielko...”

Poświęcone świece zapalano również w czasie groźnych epidemii, chorób zakaźnych, pomoru bydła, trzody i domowego ptactwa. Płomień miał chronić przed klęskami żywiołowymi i wszelkim złem, a więc bronić ludzi i trzodę przed wilkami, oziminy przed wymarznieniem, domy przed pożarem, odwracać złe uroki, czary, niweczyć choroby...

Gromnica od dawna to także ważny, nieodzowny wręcz, atrybut godnej, chrześcijańskiej śmierci. Wierzono, że z zapaloną świecą w dłoni lżej człowiekowi umierać... Blask świecy towarzyszył też domownikom wychodzącym naprzeciw kapłanowi niosącemu choremu wiatyk.

Na błogosławieństwo, zgodę i miłość

W staropolskim zwyczaju od palącej się, przyniesionej z kościoła świecy rozniecano - wygaszone wcześniej - wszystkie domowe ognie: w kuchni, piecu, lampce oliwnej przed świętym obrazem. Miało to zwiastować Boże błogosławieństwo, zgodę i miłość w rodzinie. Celem zapewnienia sobie stałej opieki Matki Bożej Gromnicznej poświęconą świecę umieszczano także za obrazem wiszącym nad łóżkiem.

Inny zwyczaj nakazywał gospodarzowi obejść z zapaloną gromnicą dom oraz całe obejście, klękając i czyniąc świecą na każdym progu znak krzyża, by złe moce nie miały przystępu. Powszechna była też praktyka wypalania gromnicą krzyża na belce stropowej, powale, tragarzu, górnej futrynie drzwi lub okna. Zabezpieczano tym sposobem dobytek przed pożarem, gromami, nawałnicami i gradem.

W niektórych rejonach Polski gospodarze błogosławili świecą zwierzęta w stajni, zaś jej kawałek - obcięty od spodu - dawano psu, by

Zachować szacunek dla świecy

W polskiej tradycji ludowej wraz z uroczystością Matki Bożej Gromnicznej kończy się śpiew kolęd, obchodów kolędniczych, wesołych pochodów, zabaw i psot. Rozbiera się szopki i choinki.

Tkliwą opiekę Matki Gromnicznej nad zagubionymi i zasypanymi, prawie po dachy, dawnymi wioskami przedstawił na swym obrazie polski malarz Piotr Stachiewicz (1858-1938).

Niegdyś gromnica wspomagała ludzi i towarzyszyła im przez całe życie w różnych okolicznościach, w obliczu wielu zagrożeń i niebezpieczeństw. Jej drgający płomyk nasi ojcowie uważali za znak potęgi Bożej przewyższający moc zła. Przez wzgląd na dawne wierzenia starajmy się, tak jak nasi przodkowie, zachować szacunek dla tej poświęconej świecy...

Ofiarowanie Pańskie

Przypadające 40 dnia po Bożym Narodzeniu Ofiarowanie Pańskie jest jednym ze starszych świąt znanych w Kościele. Obchodzimy je na pamiątkę ofiarowania małego Jezusa w świątyni jerozolimskiej.

Początki tego święta sięgają IV w. W tradycji żydowskiej praktykowano je jako dzień ofiarowania Panu Bogu pierworodnego syna. W polskiej obrzędowości 2 lutego znany też jest jako święto Matki Bożej Gromnicznej. Mimo iż jest to święto chrystologiczne, tj. ukierunkowujące na Chrystusa, symbolika zapalanej świecy wskazuje na Maryję jako Tę, która niesie Chrystusa - Światłość świata. W Kościele tego dnia odczytywany jest fragment Ewangelii według św. Łukasza mówiący o Ofiarowaniu Pańskim oraz spotkaniu ze starcem Symeonem. Symeon - człowiek sprawiedliwy i bogobojny - oczekiwał pocieszenia Izraela, a Pan Bóg obiecał mu, że nie umrze, dopóki nie zobaczy Jezusa. Ujrawszy Dzieciątka, pod natchnieniem Ducha Świętego starzec wypowiada prorocze słowa: „Światło na oświecenie pogan”. Oznaczają one, że Jezus przychodzi na świat nie tylko do narodu wybranego. Orędzie Chrystusa, Dobra Nowina, jaką przynosi, skierowana jest bowiem do każdego człowieka. Światłość, którą jest Chrystus, ma zabłysnąć przed wszystkimi ludami i narodami, a Maryja jest Tą, która to Światło niesie...

Od X w. obchodom święta Ofiarowania Pańskiego towarzyszy zwyczaj święcenia gromnic. Świeca zapalana od paschału w Wigilię Paschalną symbolizuje zmartwychwstałego Chrystusa. Obrzęd zapalania świecy obecny jest także podczas sakramentu chrztu świętego - przy słowach celebransa: „Przyjmijcie światło Chrystusa”. Świece otrzymują również dzieci przystępujące do Pierwszej Komunii św. Błask gromnic - symbol Światłości, którą jest Chrystus, niesionej przez Maryję - winien towarzyszyć następnie człowiekowi przez całe jego życie. Współcześnie 2 lutego obchodzimy także jako Dzień Życia Konsekrowanego. Ustanawiając święto w 1997 r., papież Jan Paweł II wyraził życzenie, by dzień ten stał się okazją do pogłębionej refleksji całego Kościoła nad darem życia poświęconego Panu Bogu. Skierujmy zatem swoją uwagę na wszystkie siostry i braci zakonnych, którzy posługują również na terenie naszej diecezji. Niech dzień ten będzie sposobnością do okazania im wdzięczności i modlitewnej pamięci!